

ὅλη ἡ Θράκη καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία πρὸ 100 ἐτῶν, πρὶν δηλ. συνοικισθῇ ἐκ τῆς ΒΑ. ὁρεινῆς, σωσάσης τὸ ὑποχωρήσαν πρὸ τοῦ τυράννου γένος καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἔθνους (παρὰ τοῦ Διδυμοτείχου κλπ.) διότι καὶ ἐν Λουέ-Βουργάς διηγείται ὁ κ. Ἀλεξ. Μπάλτας, δὲν ἀναβαίνουνσι τὰ γένη εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους καὶ ἔξωθεν γενεαλογοῦνται. Ἐπικρατεῖ τὸ Τουρκικὸν στοιχεῖον, οἱ δὲ ἐνυπάρχοντες Ἕλληνες εἶναι ἐπὶ λυδές, περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἐξ Ἡπείρου μεταναστεύσαντες.

Ἐντὸς τῆς Χαριουπόλεως μὴδὲν ἢ μηδαμινὰ λείψανα καὶ δὴ εἰς τὸ Πα-σά-δξαμί κατὰ τὴν Ν. θύραν βυζαντινὸν κοινοζωον κορινθιάζον καὶ ἀ-πέναντι αὐτοῦ καὶ τῆς κρήνης θεμέλιον πλινθασβεστικὸν Βυζαντινὸν μό-νον ὑπόλοιπον νῦν καὶ παράδοσις ὅτι ὁ νῦν τεκές, τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ ἦτο ἐκκλησία. Οἰκτρά καὶ ἡ πτωχεία τοῦ παρόντος καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ σχο-λεῖα. Ἄλλως μὲν ἀπὸ 80 ἐτῶν συνοικισμένη ἐκ Χριστιανῶν, οἱ πλεί-στοι ἐξ Ἡπείρου ἔκτισαν νυκτὸς τὸ πρῶτον ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Βασι-λείου. Πέλαγος Τουρκισμοῦ εἶχε καλύψει καὶ ἀπορροφήσει τοὺς χριστια-νοὺς. Καὶ ἐν γένει Ἀνατολὴ πολὺ ἐδῶ, βίος καὶ τρόπος οἰκίαι ξυλόπλε-κτοι ἐπαλειφόμενοι ἀχύρῳ καὶ βοεῖα κόποφ ἀμμοπέταλιναι μὲ ξυλοδεκές), ἀκόμη καὶ ξενῶνες ἔχοντες ὅμοιον τὸ κοινά. Φαγητὰ ἄνευ περονίων ἐπὶ ταβὰ στηριζόμενον ἐπὶ πτυκτοῦ τραπέζουδοῦς σκαμνίου, κοινῶς ἐσθιόμενα-συγκοινωνία μὲ ἀργοκίνητα βενθάλια μαξα-στέγη χρότων-δυ-σζίνητοι, στάσιμοι.

ΒΥΖΥΗ

Ἀληθινὰ γραφικὴ καὶ πρώτη κλασσικῶς ὥραία δι' ἐμέ. Ἡ ἔξωθεν ἄποψις τῆς πόλεως μὲ τὰ τεῖχη τῆς τὰ Ἑλληνίζοντα καὶ τὰ Βυζαντινὰ μεγαλόπυργα, καὶ ἔσωθεν καὶ ἡ ἔξ αὐτῆς πρὸς τὴν ἀτέρμονα πεδιάδα ἰδίᾳ πρὸς Ν. ὅπου τὸ χωρίον Μαγκριώτισσα μὲ τὴν εἰκοσάδα τῶν ἀνὰ ταύτην ἐσπαρμένων τύμβων. Ἀπὸ Β. μόνον (πέραν πάλιν χαράδρας, χω-ριζούσης τὴν θέσιν ὡς τι ἱερὸν) ὑψοῦνται ὡς φόντο ἡρέμα λοφοσειραὶ πε-τρῶδεις, καὶ μακρὰν εἰς τὸν Α. ὄρizonτα τὰ τελευταῖον τοῦ Θερρακοῦ πε-δίου πρὸς τὸν Εὐξεινον διαφράγματα (χωματόλοφοι), ταπεινὰ μᾶλλον ὑ-ψηλότεραι ἐξάρσεις μὲ δύο ἀραιὰ στίζοντα χωρία, κλείουν εἰς τὸν ΝΔ. ὄρι-ζοντα, χωροῦσαι ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ.

Πόλις καὶ Ἀκρόπολις θὰ συνέπιπτον βεβαίως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπὶ τοῦ κυρίου ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐπιμήκους λόφου, τοῦ Κά-στρου μέχρι σήμερον καλουμένου, μόνον δ' ἐν Βυζαντινοῖς χρόνοις ἐπεξε-τάθη, τὸ τεῖχος καὶ περιέβαλε καὶ τὸ δυτικὸν συναφές ἡμισυ τοῦ Τσομ-λεκτοῦ τεπέ-λόφος κεραμουργείου. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον μὲν μὲν λεί-

Γ. Λαγ. Ποντινὸν
ἡ ἄθροισμα Ἀθ.
τ. θ'. 1938

ψανα περί τὰ τείχη τοῦ δυτικοῦ σκέλους, ἔπερ τὴν Κ ρ ή ν η ν τοῦ Χ α-
τ ζ ή, ἴσως καὶ Μακεδονικῶν, ἀλλὰ ἀσφαλῶς Ρωμαϊκῶν μεγαλολιθιδίων
ἴσων δόμων. Ἐνῷ τοῦναντίον ἡ λοιπὴ Δ. πλευρὰ ὅλη κατὰ τὰς λεπτὰς
ἔξω παρενθέτους (ὀριζοντίους μόνον) κεράμους μᾶλλον τῶν πρώτων Βυ-
ζαντινῶν χρόνων (τὸ πολὺ ὑστερορρωμαϊκῶν, ἀφοῦ ἐν γένει ἰ σ ο δ ο μ ι-
κ ή, μόνον μὲ μικροτέρους τοὺς ὀρθογωνίους λίθους). Καὶ σώζεται δὲ
ἰ κ α ν ῶ ς ἡ δυτικὴ πλευρὰ διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς εὐτυχῶς κατοικίαν τῶν
Τούρκων.

Ὁ Τουρκικὸς μαχαλᾶς εἶναι ἀκριβῶς τὸ κάστρο, (δηλ. ἡ δυτικὴ του
κλιτὺς) καὶ διατηρεῖ πλὴν λειψάνων τινῶν ὀ ρ θ ο γ ω ν ί ω ν πύ ρ γ ω ν
(καὶ ἐνὸς μετεσκευασμένου εἰς Βυζαντινοὺς χρόνους εἰς αὐτογύλον δυτι-
κώτατα) καὶ δύο μεταξὺ του τοῦ νῦν λουτροῦ καὶ τοῦ Χατζή-Τσεσμέ
ρ ο μ β ο ε ι δ ῶ ς ἡ μᾶλλον σφηνοειδῶς προεξέχοντα (κατὰ τὸν τρόπον
τῶν ποδῶν τῶν γεφυρῶν) καὶ μιᾶς τοῦλάχιστον πύ λ η ς περὶ τὸ μέσον
ἐνδείξεις (κενὸν καὶ τείχους ἡ πύργου ὅψις ἅμα πλάγαι=διάπλευραι) ὅλα
μακρόθεν διὰ τὸ ἰσόδομον φαινόμενα ὥσει ἀρχαῖα (ἀλλὰ ἐκ κεράμων ἐ-
λεγχόμενα). Καὶ ὕψος δὲ (τὸ πολὺ) διατηρεῖται ὅσον σπανίως εἰς οὗ τὸ ὁ-
ρατὸν προὑπολογιστέον καὶ τὸ μέρος τὸ καλυπτόμενον διὰ πελωρίων ἐ-
πιχώσεων προφανῶς (κατὰ τὸ περιβόλι τοῦ Γιαννακῆ) ὑπάρχει Βυζαν-
τινὸν ἔτι στρώμα καὶ θεμελίαι οἰκῶν (ἀσβεστοκτιστῶν εἰς βάθος 7 μέτρων).
'Αλλ' αἱ λοιπαὶ πλευραὶ εἶναι ἡ κατηγλωπέναι τελείως ὑπὸ τοῦ χρόνου,
ἡ μόνον ἐν θεμελίοις, σώζοντες συγκεχωσμένους ὑπὸ σ α φ ή παρ' ὅλον που
τὸ μῆκος (τῆς Β. καὶ Α. ὀφρῦος) ἐξοίδησιν (ἦν διακόπτουν κατ' ἀποστά-
σεις πρόσφατοι λάκκοι-κενὰ ἐκ λατομικῶν ἐπισκαφῶν εἰς οἰκοδομίας πρὸ
τοῦ πολέμου).

Ἡ Βυζαντινὴ ἐπέκτασις ὄχι μόνον πρὸς Α. ἀλλὰ καὶ
Β. φαίνεται (ἀλλὰ ἴσως καὶ ἐκεῖ συνεχίζετο καὶ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τῶν Βυ-
ζαντινῶν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν τείχος). Οὕτω δὲ βέβαια λείψανα καὶ εἰς τὸ βο-
ρειότατον ἄκρον μάλιστα εἰς ὕψος 7 μέτρων ἔτι ἔπερ τὸν Σ ο ὕ-κ α λ έ ν,
περιστέφοντα τὴν βορειοτέραν ἄκραν, ἥτις νῦν φαίνεται χωριστῇ τοῦ
κυρίου κάστρου δι' ἐντομῆς διευθυνομένης ΒΑ. πρὸς τὸ βορειότερον προ-
άστειον Κάστρο, ἀλλ' ἥτις ἀσφαλῶς εἶναι ὁδὸς κοίτη τῷ χρόνῳ γενομέ-
νῃ ἀπὸ τῆς ἐκεῖ βεβαίως βορείας πύλης (ΒΒΑ) σώζοντες δὲ καθαρῶς Βυ-
ζαντινὰς τειχοδομίας (μικρολιθορραβητικὰς τινὰς κεράμων. Λείψανα
ὕ π ε ρ ή μ ι ο υ ς πύ ρ γ ο ς κατὰ κορυφὴν (διάμετρος ἐσωτερικῇ 6μ.
παχ. 1,30 που, ὕψ. ὑπὲρ τὰ 12, τριώροφος, ἐκ τῶν πέριξ ὁπῶν δοκίδων
πυκνοτάτων, ἀνευ ζωνῶν, μὲ θυρίδα μόνον ἀνὰ 1 μέσῳ καὶ ἄνω
ὀρόφῳ) ἔχει δηλ. (ἐμπρὸς του) κρημνισθῇ τὸ ἀνατολ. 1/4 του μὲ παχύτητα
φαινομενικῶς προσόψεως τοῖχον (πολλῶν μέτρων). Ἄνοιγμα προφαίνε-
ται ἐμπρὸς μέγιστον (σχηματίζεται σωζομένη ἀριστερόθεν παραστάς 5 μ.

ὑψ. ἐν τῷ β' ὁρόφῳ, εἰς ὃν θ' ἀνῆγε κλίμαξ. Εἰς τῶν πεσμένων ὄγκων ἀποτελεῖ ἀ β λ υ γ ὡ ν ι ο ν καμάραν ὑποκάτω μεγίστην. Καὶ πέραν ἐπὶ τῇ ΒΔ. ἄκρας δύο τεμάχια πύργων, σχεδὸν ἰσόδομα, ἔνθα πιθανῶς θὰ ἦτο καὶ πύλη.

Δυσπιστῶ ὅμως εἰς βυζαντιακότητα τοῦ τετραγώνου χαμηλὰ παρ' αὐτὸ τὸ δυτικὸν ρεῦμα Σοῦ-καλέ, ἀλλ' ὅχι καὶ τοῦ εἰς μέσον ὕψος τῆς Β. κλιτύος προβόλου ἐπίσης στρογγύλου (Βυζαντινοειδοῦς τοιούτου) πύργου, παρ' ὁδοῦ ἄγουσα πρὸς Β. Ἀμφότεροι φαίνονται Τουρκικοί. Ὁ κάτω μάλιστα φέρει καὶ τ ο υ φ ε κ ή θ ρ α ς στενωπάτας (σχισμὰς μᾶλλον ἔξωθεν ὑψηλὰς καὶ ὑπὲρ ὀργυιάν). Πιθανῶς δὲ οὐ κέ τι Βυζαντινὸς οὐδ' ὁ ἐπὶ τοῦ κυρίου καστrolόφου τελευταῖος πρὸς Β. ἤδη (πλὴν τοῦ ἐπικλινούς ἐμπρὸς μετὰ καμαρωτῆς πύλης, ὑψηλοτέρου τοῖχου προσόψεως) κατειναλωμένος πυργοειδῆς οἶκος, ἐν ᾧ ἡ ἐγγωρ' α παρὰδοσις θέλει τὸ Νομισματοκοπεῖον, τοῦ Βασιλέως τῆς Βιζας. Πάντως βαρβαρικῶς ἔχει χρησιμοποιήσει πάντοθεν, ἴσως καταστρέφων πεπωκέντα ἀρχαῖα μαρμάρινα μέλη λαμπρὰ μετὰ λιθαρίων καὶ ἀσβέστιον συμφύρων (Ἀνασκαφὴ ἐν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ σκάλισμα, περὶ σωρεῖον τὰ χώματα) ὑπὸ Τούρκων (κατὰ ὑδραγωγὸν Χρηστάκην τὸ παρελθὸν θέρος διεκόπη εὐτυχῶς, κατ' ἄλλους ἔγεινε πρὸ ἐτῶν αὐτῇ).

Τοῦ βορείου Βυζαντινοῦ σκέλους ὁρατὸν ἔτι τὸ πέραν ἀπὸ τῆς Α. ὑστερογενεὺς προδήλως, ὑπὸ ὑδάτων διαβρώσει μετὰ παραμέλῃσιν τῆς ὑπὸ θεάτρῳ βεβαίως ἐν ἀρχαιότητι παροχρητάσεως) χαράδρας τμήμα—ὄλον μικρολιθικὸν (opus in Cestum) δι' ὃ καὶ δυσνόητος θὰ ἦτο ἡ πρὸς τὸ δυτικὸν ἀντίθεσις, (ἂν Ρωμαϊκὸν καὶ ἐκεῖνο), τοῦναντίον ἠφανισμένα πρόρριζα τὰ νότια τμήματα Βυζαντινὰ ὅμως ἂν μὴ ἤδη ρωμαϊκὰ καὶ τὸ ὑπὸ Α. κ λ ι τ ὺ ν καστρον παρακολουθητὸν ἔτι (ἰδίᾳ νοτίως τοῦ νεκροταφείου μας), κτιστὸν ὡσαύτως μὲ opus incertum ὕδραγωγεῖον ὅπερ θὰ ἐχρησιμοποιοῦν καὶ ὅχι πολὺ ἀπέχοντες Τουρκικοὶ χρόνοι, ἀφοῦ σωλῆνες χαμηλότερον περὶ τὰ τέλη τοῦ ΝΑ. κάτω συνουκισμοῦ εἶναι ὁρατοί, διευθυνόμενοι ἐξ αὐτοῦ πρὸς τινα Τουρκικὴν Κρήνην. (Ἐκεῖθεν μὲν πηγὴ τῶν ὑδραγωγείων τῆς Βιζύης, ἡ ὑπὸ μαγαράδες μάννα, ἐξ ἧς ἤγετο καὶ νῦν ἄγεται εἰς ἀμφοτέρους τὰς κλιτύς (ὅχι εἰς μόνην τὴν δυτικὴν). Τοῦ θεάτρου βλέπω τινὰ βάθρα (μεγάλα ὀργυιαία τὸ μῆκος) ἐν χρησιμεύει ὥς οὐδὸς ἐξωθύρας τοῦ Δζαμίου Ἀγ. Νικολάου, ἡμῖς δὲ ἐν τῷ λοξοτοίχῳ πύργῳ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἄλλα.

Ἀγγείων τεμάχια. Πλὴν τῶν καθαρῶς Βυζαντινῶν..... ὁμοία πῶς μὲ terrum sigill ἀνὰ τοὺς λόφους (πχ. τὸν ΝΑ. κατώτατον) ἀδήλου χρόνον, ἴσως Βυζαντινοῦ.

Ἡ σημερινὴ κατάστασις οἰκτρὰ· οἱ μὲν Βούλγαροι διήρπασαν τὰς ἀρχαιότητας καὶ πᾶν ὅ,τι ὠραῖον, οἱ δὲ ἐπιστρέψαντες Τούρκοι κατέσκαψαν

πλείστα οικοδομήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν, κατοπιν ἐπὶ ἡλθεν ὁ διωγμός.

Παράδοσις περὶ ἀλώσεως. Καὶ μετὰ τὴν ἄλλωσιν δῆθεν τῆς Κων]πόλεως ἅπαρτη ἦτο 7 ἔτη ἡ Βιζύη, ἕως οὗ ἔδεσαν κηρία εἰς τὰ κέρατα 2 χιλ. αἰγῶν ἀπὸ Κετση-κιοῖ (νοτιόθεν), αἱ ἐξέλαβον οἱ Βιζυηνοὶ εἴτε ὡς συμμάχους καὶ ἤνοιξαν τὰ τείχη, εἴτε ὡς δαίμονας.

ὑπὸ τὴν Α. κλιτὸν χαμηλὰ ἐπὶ παρρημιμένον μαρμάρινον τοξωτὸν ὑπέρθυρον (θύρας προφανῶς τοῦ θεάτρου) μήκ. 2μ. \times 40 πλάχ. καὶ ἄλλα μεγάλα μάρμαρα κατεφθαρμένα διότι κατ' ἀνατολ. κλιτὸν ἐνθυμοῦνται τὸ Θέατρον ἀσφαλῶς σὰν σάλια γκόν συνεστραμμένον δυνατὸν νὰ ἦσαν 100—150 βαθμίδες μαρμάρινοι, καὶ τὸ βόρειον (ἐκατέρωθεν τῆς χαράδρας ὑστερογενὲς βυζαντινὸν τείχος, οὐ καὶ νῦν σώζονται λείψανα πέραν πρὸς Τσομλεκτση ἀνιόντες. Λατομετεῖα ἀληθινὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων (καὶ μαρμάρων) μεστὰ (καὶ γλυπτὰ ἐνίοτε) γνωρίζουν πλὴν τοῦ κυρίου τείχους (ἀνατολικά καὶ βόρεια πλέον ἤδη καταφαινομένων καὶ νοτ.) καὶ τὰς κορυφὰς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Τσομλεκτση-τεπέ. Τοιοῦτον τὸ ὑπὸ τὸ Α. νεκροταφεῖόν μας νῦν ἐνθαλάκκος.

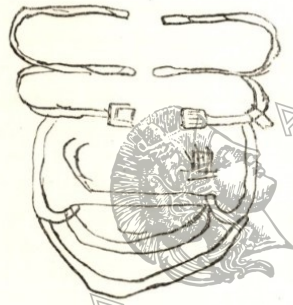
Λοῦτρο ἀρχαῖα μνημονεύεται δύο-δὲ, ἐν ἐκατέρωθεν τῆς ἀκροπόλεως ἔξω ἐν τῇ Α. καὶ Δ. κλιτῷ, δὲ ἐκ περιγραφῶν ὑποκαύστων ἐκταμέναις στρώσεις μαρμάρων, ἐπὶ πηλίνων κιονοσωλήνων (διατρήτων καθ' ὕψος) σχισμοὺς οἱ μὲν 0,80, οἱ δὲ 1,20μ. Εἶναι κατεστραμμένα πρὸ 50 ἐτῶν.

Δεξάμεν ἡ. Παρὰ τὸν Ἄγ. Νικόλαον, σχεδὸν ὑπόγειος σήμερον δι' ἐπιρρίψεως ἐρρεκτιῶν παντοῦ-τρίδυμος ἐκ Δ. πρὸς Α. καμαρωτὴ μήκ. καθαρὸν 40μ. πλάτ. καθαρὸν 16μ. στηρίζουν ἀνὰ 8 πόδες, ὑπὲρ οὗς τοξοῦνται ἀνὰ 9 συνενεοῦντα τόξα τῶν δύο μεσοτείχων κατὰ μήκος. Ἀλλ' ὁ βόρειος τοίχος ἐντὸς τετμημένος κάτω εἰς 9 ὡσαύτως τοξοτάς 1,5μ. βάθους κόγχας (χώρου καὶ ὀλικοῦ ἐξοικονομητικὰς) παχύτητος ὀλίγως οὔτω (3,30).

Μα(γ)αράδες $\frac{1}{2}$ ὥρην πρὸς Β. τῆς Βιζύης ὑπὲρ τὰς πηγὰς (μάννας) ἐξ ὧν τὸ ὑδραγωγεῖον πάσης τῆς Βιζύης (ἐκτὸς μόνον τοῦ Χαρά-μαχαλᾶ) δύο κύρια καὶ μικρότερον ὀλίγον φουρνοσιδῆ) λαξευτὰ ἄντρα. Τὸ μέγα βόρειον ἔχει διαστάσεις μικροῦ ναοῦ καὶ (σκοπτικὸν τροῦλλον) ἱεροῦ ἀψίδα, καὶ βάθος μὲ πεζοῦλι γύρω του. Ἀλλ' αἶμα καὶ διὰ κλίμακος δεξιόθεν λαξευτὸν ὡσαύτως πρὸς τὸν ἀνώγειον, ἴσως σανιδοπάτωτον ἐν τῷ κενῷ μέρει ὥστε, μὲ κόγχας προφανοῦς οἰκίσεως καὶ ἀναχωρητοῦ βέβαια 15μ. \times 6 πον καὶ εἰς ὕψ. 5 τοῦλάχιστον (τὸ ὅλον 8 βέβαια). Εἰς τὴν ἀψίδα ἐπὶ στρογγύλου ὀριζοντίου σχεδὸν βάθους πολλῶν μέτρων—πιθανὸν παλαιὰ ποτὲ πηγή! Ἐκατέρωθεν τοῦ κυρίου ναοῦ καμαροειδεῖς κοιλότητες ἀπίθανον νὰ ἦσαν νεκρῶν θῆκαι προχριστια-

νικαί, μᾶλλον οἰκίσεων χρήσιμα (διότι καὶ μικρότερα θηζῶν συνήθων). Εἰργασμένον καὶ παρὰθύρον βορείως δι' ὅλου πάχους 5 μέτρων, ἢ ἐξώστης.

Τὸ δι' ὑψηλότερου κατὰ δύο μέτρα παταριοῦ (καὶ τούτου μὲ κόγχας καμαρωτάς) συνεχόμενον β' ἄντρον, ἔχει στανροὺς μεγάλους χαραγμένους παντοῦ, σαφὲς ἀσφαλές, ὥραϊον ἐκκλησιδίων, γελειογραφούμενον προχείρω, ἀλλὰ κανονικώτατον, τρίκλιτον, παντοῦ καμαρότοxon καὶ ὑπὲρ θυρίδας κομπότατον ἐκτάκτως ἱερὸν, καὶ μόνον ὃν ἀρθροῦται εἰς τριμερὲς θυσιαστήριον, καὶ τρίκογχος ἢ ἀψὶς ἐλαφρῶς. Ἐν γένει ἐπιδεικτικὴ σχεδὸν virtuosité εἰς κόγχας κλπ. καὶ φωτισμὸς καλὸς δι' ἄνω τὰς θύρας παρὰθύρου.

Καὶ ἔτι βορειότερον ἄλλη σπηλαιώδης ἐκκλησία, ἣς ἔχουν ἐκκοπὴ ὁ ἐξωνάρθηξ (οὗ ὁ πρόσθιος τοῖχος θὰ ἦτο κτιστὸς μόνος, καὶ οἱ ἐκ τοῦ βράχου πεσσοί, ἀλλὰ σαφὲς ἀψὶς καὶ ἀρχαὶ τοξώσεως καὶ ἀκροθόλια. Ἐκατέρωθεν δέ, ἀλλὰ κυρίως πρὸς Β. κελλία σαφέστατα 5—6 παρὰπλευρα, μὲ θύρας ἰδίας. Τίνα συγκοινωνοῦσι δι' ὁπῶν πλευρικῶν, στενῶν μεσοτοιχῶν. Νῦν ὅλα μάνδρες, πλήρεις κόπρου ποιμνίων.

Ἀνατολικά τῆς Β.ζύης διερχόμεθα παρὰ τὴν Καϊνάρτζαν, λαμπρὰν πηγὴν, πόλιν δὴθεν καὶ παρὰ τὸ Τσιακίλ χωρίον καὶ ἄλλοτε Τσιφλίκι μὲ λειψάνον καλὸν πύργου τετραγώνου ἴσως Βυζαντινοῦ καὶ λουτροῦ μικροῦ ἐρείπια. Ὑπὲρ αὐτὸ πηγὴ Ἐργινε, ἐξ ἣς ἔλαβεν ἀρχὴν ὁ ὁμώνυμος ποταμός.

Ἐπιγραφαί *.

1) Βασιλεὺς Κότυς βασιλέα Σαδάλαν καὶ βασίλισσαν Πολεμοκράτειαν τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς-θεοὺς πατρὸς(ι)οις.

* Albert Dumont σελ. 365—366.

2) Βειτάλις Στλακ-κιου ἐν τοῖς ἰδίῳις ζῶν ἐα[υ]-τῷ[ι] καὶ τῆς[ι] συνβί[φ]ι[ι] ἐαυτοῦ-Ἰούστη[ι] Τὴν καμάραν κατασκεύασε.

3) Πάπας Δορζίνθη Δορζίνθης,-Αἰνεσιδήμον, Ἀφροδέσα Δορζίνθη.

4) [Α]νεκνήθη ὁ πύργος ἐπὶ Βασηλείου καὶ Κωνσ[ταντίνω] τὸν φηλοχρήστον δεσποτόν.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Σταμάτη Ἰωαννίδου ὑπῆρχε πλᾶξ συντετριμμένη φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν.. τὸν βωμὸν ἀνέστησα-χαίρετε παροδῖται.

Εἰς τὸ Γκιόζ-Τεπὲ καὶ εἰς τὸν Τσιομπλεκτσι-τεπὲ ἐὰν γίνωσιν ἀνασκαφαὶ ἐλπίς ὑπάρχει, ὅτι πολλὰ κειμήλια θὰ ἀνευρεθῶσιν. Οἱ Τοῦρκοι μᾶζ ἔλεγον, ὅτι ἐκεῖ ὁ συμπολίτης τῶν Ρεσίτ ἐφέντης ἐν καιρῷ νυκτὸς ποιήσας ἀνασκαφὰς ἀνεῦρε πολλὰ πράγματα.

10 λεπτὰ πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν λεωφόρον ὑπάρχει πηγὴ ἀενάως ρέουσα. Ἐν τῇ προσθίῳ πλευρᾷ μαρμαρίνη πλᾶξ ἔχουσα εἰς τὸ μέσον δίσκον καὶ ἐπιστεγασμένη ἄνωθεν δι' αἰτώματος φέροντος ὥραιας γλυφάς. Ὑπερθεν δ' αὐτοῦ ὑπάρχει γείσον μὲ τὰς ἰδίαις γλυφαῖς κεκοσμημένον. Εἶναι μονόλιθος ὀγκώδης ἐξ ἀρχαίου ναοῦ ἢ τῶν αὐτοῦ εἰλημμένους.

Γιασι-Γιέτσι

³/₄ τῆς ὥρας ΝΑ. τῆς Βιζύης ἐντὸς μικροῦ ρυάκος Ντουζ-Βουνάρ καλουμένου καὶ ἀπέναντι τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ χωρίου Τσεριβιάς-κιοῦ εὐρίσκεται μαρμαρίνος ὄγκος ἐντὸς ἐνὸς τῶν βραχιόνων τοῦ ρυάκος κείμενος. Τοῦτον ἀνεγρέψαμε μετὰ μεγάλης δυσκολίας. Ἔχει ἀνώμαλον ἐπιφάνειαν, καὶ μόνον τὸ ἐμπρόσθιον μέρος μέχρι τοῦ ἡμίσεος εἶναι ἐπίπεδον. Ἐπ' αὐτοῦ ὄψονται γλυπτὰ ἔχνη λέοντος, ὅστις φαίνεται ἔχων θέσιν ἐνεδρευόντος θηρίου. Ἐλλείπει ἡ χαίτη τοῦ λέοντος. Ἐμπροσθεν δ' αὐτοῦ φαίνεται τὶ ὀγκῶδες ὥσπερ σφαῖρα.

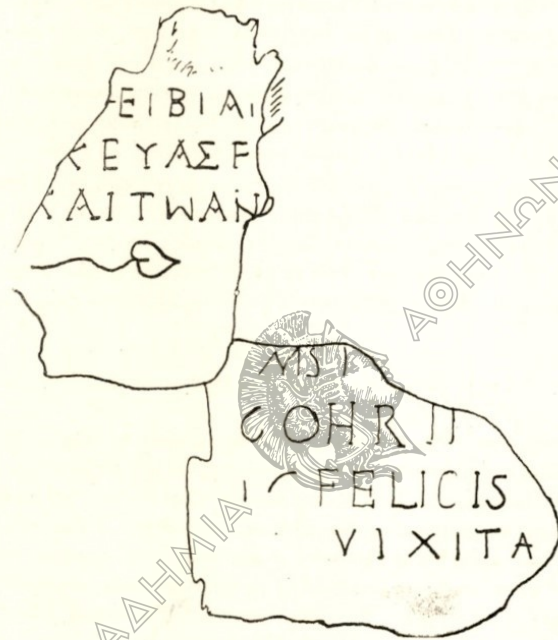
Δυστυχῶς ὁ λίθος εἶναι διαβεβρωμένος ὑπὸ τῆς ὑγρασίας καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ καὶ τὸ μετὰ πολλῆς δυσκολίας διαβλεπόμενον σῶμα τοῦ λέοντος. Ἔχει μῆκος ἐνὸς περὶπου μέτρου. Τὸ ἐμπρόσθιον πλάτος 0,60, τὸ δὲ ὀπισθεν 0,40. Τὸ δὲ ὕψος ἐπίσης 0,35—40.

Ἀρχαιοῦτες Βιζύης ἐν τῷ Διοικητηρίῳ

1) Τμῆμα ἐκ τῶν κάτω στήλης μαρμαρίνης, σῶζον τὰ ἀπὸ γονάτων καὶ κάτω μορφῆς ἐνδεδυμένης ποδὶρη χιτῶνα, βαινούσης πρὸς δεξιᾷ. Ὀπισθεν ἔχνη βωμοῦ ἢ προσώπου δυσδιάκριτα καὶ ὑπ' αὐτὰ ἡ εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα ἐπιγραφὴ. Ὑψ. σωζομ. 0,53×0,08, γραμ. ὕψ. 0,35.

Ἐξήχθη ἐκ τοῦ πρὸ τοῦ σχολείου νέου ρεῖθρου· θὰ ἐλήφθη βεβαίως ἐκ τοῦ σχολείου καὶ ἐθραύσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων.

2) Τμῆμα μέσον δεξιόθεν πωρίνης στήλης· ἐξήχθη ὑφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρεῖθρου, ὕψ. $25 \times 47 \times 16$.

3) Τεμάχιον παντόθεν ἀποκεκρουμένον μαρμάρου ἐκτύπου ἀναγλύφου ὀπίτου (μόνομάχου) φέροντος φολιδωτὸν θώρακα καὶ ἀσπίδα ἐπιμήκη (θυρεὸν) πρὸ τοῦ στήθους καὶ φυσικὸν χιτῶνα κατὰσαρα.

Πρὸ δὲ τῆς ἀσπίδος ξίφος καθέτως κρεμάμενον (ἐλλιπὲς καὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν, μόνον ὁ κορμὸς μένει, ὕψ. σωζόμενον $24 \times 25 \times$ ὀλ. 10 ὕψ. ἀναγλύφου 0,03. Ἐλήφθη ἐκ τινος μαγαζείου ἀγορᾶς ἢ χλαμῖς ὑπὲρ τὸν θώρακα πορωμένη.

4) Βάσις ἰωνικοῦ μαρμάρου, ὁμοία τῇ ἐν αὐλῇ.

5) Κατὰ τὸ ΝΔ. ἄκρον τῆς πόλεως, παρὰ ξύλινον κρύσκι Τουρκικὸν δεξιὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ὁδοῦ ἡ μίτομον ἀετώματος, (;τάφου;) ἢ Médaillon παραδόξως ἄνω σφαιροειδοῦς ($\frac{1}{8}$ τῆς σφαίρας, διότι λείπει τὸ δεξιὸν) φέρον ἐμπρὸς ἐν πλαισίῳ ἄνω τοξοειδεῖ, προέχοντι διὰ διπλοῦ κύ-

ματος, πτερωτὸν δαίμονα (θάνατον;) παιδιώδους μορφῆς (genium) με κρωβυλοειδῆ κόμην καὶ πτερά. Ἐπικλίνοντα ἐλαφρῶς σῶμα καὶ ὀλίγον κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ ἀριστερᾷ μεγάλῃ (πιθανοῦ) δαυλοῦ ἀντεστραμμένου διότι ἐφθαρμένον τὸ ὄλον πολὺ καὶ ἰδίᾳ τὸ πρόσωπον.

Περιορροτέρα ὀπισθεν τοῦ ἡμισφαιρίου ἔκτασις ὀρθογωνία ἐλαφρῶς ἔγκοιλος, ἀνόμοιος πρὸς ἔνθεσιν δοκοῦ στέγης.

Τὸ ἄλλο ἡμισυ ἴσως 1 χιλόμετρο. δυτικώτερον. Ἴδε ἀριθ. 6.

6) Ἐν χιλόμετρο. δυτικώτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλατείας λεωφόρου πρῶτον μὲν πιθανῶς τὸ ἄλλο ἡμισυ τοῦ ὑπ' ἀρ. 5, εἶτα δὲ τὰ δύο τμήματα προσθίου θριγγοῦ (μεγάλου τάφου πιθαν.) διάγλυφον ἔχοντα ὑπὸ τὸ καταιέτιον καὶ ὀριζόντιον γεῖσον σειρὰν ἀνθεμίων ἀνοικτοφύλλων (βραχέων) σφόδρα καὶ ἰωνικὸν ἀστράγαλον ἰδιάζοντος ἐν Βυζαντίῳ βλέπω τύπου. Ὁ ἐκ καταιετίου ἔχει ὀπίσω καὶ πλατείαν (30×40) ἔνθεσιν (δοκοθήκην). Πλευραὶ τῶν τετραγώνων $94 \times$ παχὺ ὑπὲρ 50 θὰ εὐρέθηνσαν ἐν τῇ ὑπὸ Βουλγάρων 1912—13 ὁδοποιίᾳ.

7) Μαρμάρινον γοργόνειον, περιφερὲς ποτὲ ὡς φαίνεται ἐκ τῆς δεξιᾶς σωζομένης πλευρᾶς, διότι ἄλλοθεν παντελῶς ἀποτεθραυσμένον κάτω μάλιστα, καὶ ὑστερογενῶς εἰρημασμένον. Σώζεται μέχρι τοῦ στόματος τὸ μέγα πρόσωπον (0,22 μέτροι τριγών. ἐκφύσεως—αὐταὶ δὲ σχεδὸν 0,10 μ.) γοργῶνος προτολῶτος συνωφωμένον μετώπων-ὀφθαλμῶν οἱ βολβοὶ πολὺ μεγάλοι, αἱ παρειαὶ πελώριοι ὀλοστούγυλοι πρόσωπον ἢ οἱ συμπεπιεσμένη κάπως ἀνώμαλος ὕψ. σωζ. $33 \times$ μήκ. μεγ. $50 \times$ παχ. 25.

8) Ἡμισυ κιονόκρανον ἰωνικόν, ταπεινότατον μαρμ. ὕψ. $13 \times$ ἀρχικοῦ πλάτους τοῦλάχιστον 50, ἀποκεκρουμένον εἰς τὰς ἑλικας, ἀλλὰ σώζονται πολὺ καλὰ 1—2 κλπ. (Εὐρίσκεται ἐν τῷ Διοικητηρίῳ).

9) Τρεῖς πώρινα δωρικὰ κιονόκρανα, τὸ μὲν ἐξ οἰκίσκου κατ' Ἀνατολικὴν ἔξοδον τῆς πόλεως συλλεχθέν. Πλευρὰ ἄβακος $0,42 \times$ ὕψ. ὄλ. $18 \times$ κάτω διαμέτρο. 0,34. Τὰ λοιπὰ δύο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ἰω. Βραζανίδου κουρέως.

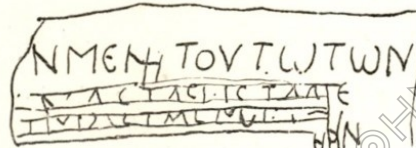
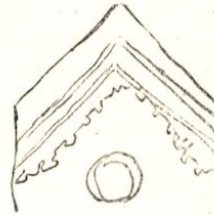
10) Ἐπὶ τῆς μεγάλης λεωφόρου πρὸς τὰ Δ. τοῦ διαβάτου ἐν κρήνῃ εἶναι ἐντετειχισμένον μάρμαρον ἀετώματος τάφου. Τὸ κεντρικὸν τριτημόριον ἔχον ἐν μέσῳ μὲν φιάλην ὀμφαλωτὴν παμμεγίστην σχετικῶς (δι' ὃ μᾶλλον ἀσπίδα) ὑπὸ δὲ τὸ διβάθμιον γεῖσον ἄνω μὲν πάλιν ἀνθεμὶ ὀλῶτον ἰδιόρρυθμον καὶ ἰωνικὸν ἀστράγαλον ὡσαύτως (πολύγωνα τὰ χονδρὰ κυλίνδρια τὰ ἐπιμήκη), κάτω δὲ λεσβιακὸν κυμάτιον καὶ γεισόποδας.

Ὑψος ὀλικὸν $1,12 \times$ πλ. $112 \times$ παχ. 56.

Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια ἔχει πλὴν ἐντομῆς ὀπίσω μεγάλης ὀρθογωνίου

καὶ δοκοθήκην καὶ πλευρικάς ἐκβαθύνσεις ἐλαφρὰς ἐν πλαίσιοις κλίσεων καὶ τέλος μικρὰν ὀπὴν εἰς ἔμπηξιν ἀκρωτηρίου ἀνώτατα.

11) Ἐν δαπέδῳ προνάου τῆς Ἀγίας Σοφίας τὸ δεξιὸν ἄνω τέταρτον πλακὸς μαρμαρίνης ὑστερογενοῦς, γλυφείσης εἰς πλαίσια ἐπάλληλα καὶ σταυρόν, καταστρέψαντα τὴν ἐπιγραφὴν. Σωζόμε. σήμερ. ὕψ. 0,65 πλ. 0,67.

— ν μένη τούτῳ τῷ μνημείῳ

— Ἀνάστασις (ἡ Ἀναστάσις) ταύδε

καὶ τοιαῦτα γράμματα μὲν ἢ νον

12) Ἐντὸς τοῦ ἔρειπίου τοῦ (μετὰ λοξοτείχου εἰσόδου καὶ καμαροειδοῦς τραχήλου πρὸς Β. ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως πύργου (ὑπὸ Τούρκων ἀρχαιολόγων ζητούντων νημισματοκοπεῖον Κότυος) ἀνεσκαμμένα τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἀτελῶς, διὰ τὸ φανέν σπουδαῖον δῆθεν διακοπείσης τῆς ἀνασκαφῆς ὑπὸ τῆς Διοικήσεως ὤ—4 μάρμαρα, μέλη πιθανῶς ναοῦ μεγάλου πολὺ, ἐν οἷς γεῖσον ὕψ. 0,43 μῆκ. 1,62. πλ. 0,80. Ὅμοιον 40×1, 50×1, 36 ὁμοίως τοῦ Τουρκικοῦ λουτροῦ ἔνθα ἦτο πρότερον ἡ ἀγορά.

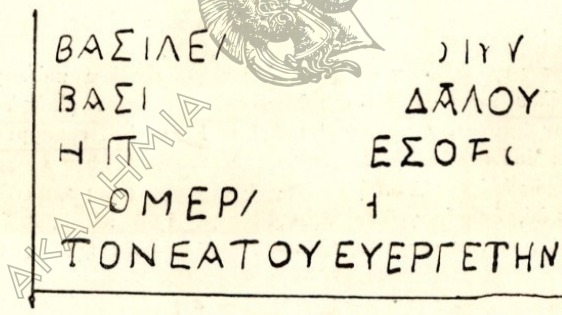
13) Κατώφλιον τοῦ τζαμίου Ἀγ. Νικολάου (δῆθεν τοῦ ἀληθινοῦ ναοῦ λείψανα τῆς κεντρικῆς ἀψίδος καὶ τῆς δεξιᾶς (25 μέτρα δυτικώτερον) μάρμαρον μήκους 1,80 τοῦλάχιστον (ἀπεστεμμένον φυσικὰ) ἀνάγλυφα μεγάλα, ἰσχυρὰ φύλλα, ὡς κληματὶς μεγίστη καὶ δύο κανύλοι δεξιᾶ παχεῖς.

14) Δυτικὰ ἀμέσως τῆς Τριδύμου καμαρωτῆς δεξαμενῆς ἐν μάνδρᾳ νῦν Βέη βίσις ἰωνικοῦ μαρμάρου φέρουσα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σπειρωτῶν ἀντὶ πλεγματός ἄλυσιν διπλὴν (πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω) συνειρμένων ἀνθεμίων μικρῶν ὕψ. ὀλικ. 32, διάμετρος ἄνω ἐπιφανείας 51, πλευρὰ κάτω 57 (ἐφθαρμένη ἢ βάσις σχεδόν), ἄνω καὶ κάτω

Τόρμοι δύο τετράδες (ἀλλ' ὑποκάτω καὶ βαθύνσεως δύο ὥσει ποδῶν ἀγάλματος ὑστερογενεῶς).

15) Ὁ μαρμαρίνος λαμπρὸς στρογγύλος βωμὸς ὕψ. 94×περιμ. κάτω 2,55, ὑπὲρ βάσιν ἰωνικὴν (ἣς ἡ κάτω σπείρα φύλλα φοιιδωτὰ ἐν σειρᾷ ἀνὰ 3· ἡ δὲ ἄνω εἶδος Λεσβίου κύματος). Τὸ κύριον σῶμα φέρει ἀνάγλυφον 4 πτερωτὰ παιδία γυμνά, πλὴν ταινίας χρυσοφόρου κατ' ἀποστάσεις (ἀνὰ 3) τελαμωνοειδοῦς φερομένης περιβαίνοντα ἀνέχων κύματ. . λήνην ἀνθοστεφάνην (προσπαθεῖα τινὶ) ἣς ὑπὲρ κύματα ἀνὰ βον-κριο-τράγο-καπρὸ (;) (ἐφθαρμένα) κράνον ἐστεμμένα μαλλοταινία. Ἡ ἀνθο-στεφάνη ἀναδεμένη κατὰ κοῖλα διὰ πλατείας ζώνης· ὑποφέρονται δὲ ὡς ταινία τῆς ἐπάνω ἐπιφανείας 2 τετράγωνα. Τόρμοι βαθεῖς καὶ κύκλος ἀβαθὺς μέσφ.

16) Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ἰω. Κωνσταντίνου Βραζανίδου πλὰξ μαρμαρίνος ὀρθογωνία ἔχουσα δεξιὰ μόνον ἀναθύρωσιν, χρησιμεύουσα εἰς ἐστία ν ὡς στρώσις ἐπὶ 10 ἔτη. Ἐξήχθη ἐν Τσιομλεκτῇ-τεπέ. Ἐχει τελείως σχεδὸν ἀσβεστοποιηθῇ, καὶ πᾶσα ἀπόπειρα ἀποκινήσεως θρυμματίζει.

39×79×0,8. Ὑψ. γραμ. 0,45.

Ἁγία Σοφία ἐν Βιζύῃ

Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν βασιλικῶν καὶ σταυροειδῆς συνάμα οὐσα ἔχει ἑκατέρωθεν τρεῖς πεσσούς, ὧν ὁ πρὸς Α. ἔχει καὶ θυρίδα πρὸς διάβασιν, μεταξὺ δὲ τοῦ Α. καὶ Β. ὑπάρχει κίων με ὥραϊον κιονόκρανον κορινθιακοῦ ρυθμοῦ με ὥραιας ἀκάνθας. Ἐπὶ τῶν πεσσῶν δὲ καὶ τοῦ κίονος στηρίζονται ἀνὰ τέσσαρα τόξα. Μεταξὺ δὲ πάλιν τῶν δύο πεσσῶν καὶ τοῦ

κίονος δηλ. ἐπὶ τῶν δύο τόξων στηρίζεται ὁ γυναικωνίτης, εἰς ὃν ἀνέρχεται τις διὰ κλίμακος ἐν τῷ νάρθηκι εὐρισκομένης. Ἐπὶ δὲ τῆς Δ. πλευρᾷ κεῖνται τρία μεγάλα παράθυρα καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἕτερον μικρόν. Τὰ παράθυρα στηρίζονται ἐπὶ δύο τόξων, στηριζομένων ἐπὶ δύο στηλῶν. Ὑπερθεῖν τοῦ γυναικωνίτου ὑπάρχει τόξον μέγα καὶ ἄλλα ὅμοια πρὸς Α. καὶ Δ.

Λέγεται ὅτι πορθητὴς τῆς Βιζύης εἶναι ὁ ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Μιχαήλου, Σουλεϊμάν κατόπιν μακρᾷ πολιορκίᾳ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βουνάρ Χισάρ, ἐξ οὗ μετεπέμψατο ἐπικουρίας. Οὗτος εἶναι καὶ ὁ μετατρέψας τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας εἰς τέμενος.

Ἡ ἐν Βιζύῃ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Κατὰ φωτογραφίαν ληφθεῖσαν περὶ τὸ 1890. Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη.

Ἡλλοιωμένη ἱκανῶς ὄχι διὰ μόνον προσφάτου ξυλίνου τοίχου τοῦ ὑπερώου (φαίνεται βλαβέντος τοῦ Νάρθηκος, γελοίως δυσαρμοστοῦντος), ἀλλὰ καὶ διὰ κτιστῶν ἀρχαιοτέρων μετατροπῶν τῶν ἐξωτερικῶν ἀψίδων τοῦ ἱεροῦ καὶ διακονικοῦ καὶ τῆς προθέσεως (ἄλλα παράθυρα ἀντὶ τῶν κλεισθέντων) πιθανῶς καὶ τοῦ 16πλεύρου τρουύλλου καὶ τοῦ γυναικωνίτου ἰδίᾳ, προσθήκης δὲ μινωρῆ κλείσαντος τὴν τρίτην ἐκ δεξιῶν θύραν τοῦ νάρθηκος καὶ προεκτάσεων μακρῶν. Οἱ Τοῦρκοι μετέβαλον τὸν πρόναον εἰς γυναικωνίτην οὐχὶ κάτω ἀλλ' ἄνω.

Νάρθηξ, καμάρα ἐπιμήκης τριμερῆς δι' ἐξοχῶν τοξωτῶν προεκτά-
Θ ρ α κ ι κ ὰ Θ

Σταυροειδές· μονόγραμμα ἡμεξίτηλον εἰς Θεοτόκε βοήθει μετὰ τῶν
λέξεων περίξ τῷ σῶ δούλῳ.

ΟΔ ΚΙΩΡC—ΘΑΡΙΩST—PMAPX' R— ZYHC.

Σταυρακίῳ βασιλικῷ σπαθαρίῳ καὶ Τουρμαρχῇ Βιζύης --0,021 (A.
ε. 1991) Μετρία· διατηρήσεως H—Θ ἑκατονταετ. Slumberger (Sigil,
σελ. 159).

Ἀνάγλυφον Ρωμαϊκῶν χρόνων παριστῶν κεφαλὴν βοδὸς ἐστεμμένην
διὰ φύλλων. Ἀνευρέθη ἐν τῷ χειμάρρῳ τῷ μεταξὺ Τσεμπλεκτοῦ Τεπεὶ καὶ
τῆς ἀκροπόλεως. Ἐκεῖ ἀνευρέθη καὶ ὁ ἐν Λιδυμοτείχῳ βωμὸς καὶ οἱ κίο-
νες. Ὑπὸρχέ ποτε ἐκεῖ ἀρχαία μεγάλη οἰκοδομή. Κατὰ τὴν ἐκκαφὴν τοῦ
μέρους πρὸς ἐξαγωγήν λίθων πρὸς οἰκοδομίαν ἀνευρέθη· δυστυχῶς οἱ ἐρ-
γᾶται ἐξ ἀπροσεξίας ἔθραυσαν τὸ μάρμαρον τοῦτο καὶ δι' αὐτὸ περιέσω
μόνον τὸ παρὸν τμήμα. Τοῦτο συνέβη πρὸ 25 ἐτῶν. Ἀφηρεῖται δὲ ὑπὸ
τοῦ Σουλτᾶν Σουριῦ ἐφέντη καὶ προεφυλάσσεται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
Ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἀπεδόθη εἰς τὸ Κυβερνητικὸν κατάστημα.

Ἀνάγλυφον παρὰ τὸ περίπτερον τοῦ ἀνταχὺ τοῦ ἀστυνομικοῦ σταθ-
μοῦ εἶνε τμήμα μεγάλης παραστάσεως. Παρίστα τὸν θάνατον ἐν μορ-
φῇ ἀγγέλου πτερωτοῦ κατὰ μέτωπον. Ὑπερθεῖν τῆς κόμης εἶναι στρογγύ-
λον τι. Φαίνεται ὅτι διὰ τῆς δεξιᾶς ἐκράτει δάδα ἀνεστραμμένην.

ΝΟΜΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ
ΡΩΜΑΙΟΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΤΑΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ
ΤΗΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟΝ ΘΕΟΝ

Ἐπαρχία ἢ Ὑποδιοικήσεις Βιζύης

1) Βιζύη π. ἀρχαιοτάτη ὀνομασθεῖσα οὕτω, καθ' ἥσυχιον ἐκ τῆς
Νύμφης Βιζύης, ἣτις ἀνέθηκε τὸν Βύζαντα, τὸν υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος
καὶ τῆς Κερεόσης, καὶ ἐκτισεν τὴν Βιζύην. Πρωτ. τοῦ βασιλείου τῶν Ἀ-
στῶν καὶ μεγαλόπολις ἐπὶ Βυζαντινῶν.

2) Μήδεια. Κτισθεῖσα κατὰ τὸν 1ον ἢ 2ον μ. Χ. αἰῶνα παρὰ τὴν Μ.
Θάλασσαν πλησίον καὶ νοτιώτερον τῆς ἀρχαίας Σαλμηδυσσοῦ.

Ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας Μηδείας, ἣτις φεύγουσα μετὰ τοῦ Ἰά-
σονος εἶχεν ἀποβιβασθῇ ἐκεῖ. Κατὰ τὴν τελευταίαν 50ετίαν οἱ Τοῦρκοι
σεβόμενοι τὴν Ἑλληνικότητα τῆς πόλεως, διώριζον πάντοτε Ἕλληνα ὑ-
ποδιοικήτην, καθ' ὃν καιρὸν ἦτο ἔδρα ὑποδιοικήσεως.

3) Σαρακήνα π. ἀκμάσασα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους κτισθεῖσα παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πεντάπορον ΒΑ. τῆς Βιζύης 3 ὥρας ἐντὸς δάσους Ὄνομάσθη Σαρακήνα πιθανῶς, διότι ἐν αὐτῇ κατόκησαν Σαρακηνοί. Βραδύτερον εἶχεν ὀνομασθῇ Σεργέντος, ἐξ οὗ καὶ τὸ Τουρκικὸν ὄνομα αὐτῆς «Σέργκενη».

4) Μαγκριώτισσα χωρίον 50 λεπτά Δ. τῆς Βιζύης ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος ὀνομάσθη οὕτω ἐκ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας Μαγκριωτίσσης, ἣν εἰχον κομίσει ἐκεῖ κατ' ἐπιδημικὴν τινα νόσον.

5) Ἅγιος Ἰωάννης χωρίον κείμενον ἐντὸς δάσους Α. τῆς Βιζύης μίαν ὥραν ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰω. πολιούχου.

6) Γιάτροῦ ΒΑ. 4 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης ἐντὸς δάσους συνοικισθὲν ὑπὸ ὑλοτόμων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

7) Σοφίδες 2 ὥρ. Β. τῆς Βιζύης συνωκίσθη ἐπὶ Τουρκοκρατίας, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Ἁγίου Γεωργίου δι' ὃ καὶ οἱ Τούρκοι ὀνόμασαν αὐτὸ Ἐβρεντζίκ, δηλ. μικρὸν Ἐβρενλή (ἅγιος Γεώργιος). Τὸ ὄνομα Σοφίδες κατὰ τὴν παράδοσιν ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, διότι ἦτο τσιφλίκιον Σοφιδῶν τάξεως δηλ. ἱερωμένων Περσῶν, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ Τουρκοῦ χωρίου Σοφουλάρ.

8) Σκεπαστὸν εἰς τὰς ὑψοότητας ὑψηλὸν κορυφὴν τοῦ μικροῦ Αἴμου 4 ὥρ. Β. τῆς Βιζύης, ἀριθμεῖ ὀλίγων ἐκατον. βίον, συνωκίσθη δὲ πλησίον τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὅπερ ἤκμασεν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν. Ὄνομάσθη δὲ οὕτω λόγῳ τῆς τοποθεσίας ἐφ' ἧς κεῖται καὶ δὲν φαίνεται μακρόθεν ἀλλὰ μόνον, ὅταν πλησιάσῃ τις πολὺ πρὸς αὐτό. Ὑπὸ τῶν Τούρκων λέγεται Γενιτζέ-κιοϊ.

9) Κρυόνερον παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Βιζύης-Βρύσεως 2 ὥρ. πρὸς Α. τῆς Βιζύης εἰς τὰς ὄχθας ποταμίου καὶ ἐν τῷ μέσῳ δύο λόφων. Τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ δροσερῶν ὑδάτων του.

10) Ἅγιος Γεώργιος. 1 1/2 ὥρ. ΝΑ. τῆς Βιζύης ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἐκκλησίας. Οἱ κάτοικοι μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς Βιζύης, ἦλθον καὶ ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο.

11) Χασβουγᾶ, Ἑλλην. χωρίον 1 ὥρα πρὸς Δ. τῆς Βιζύης. Κατὰ τοὺς γεροντοτέρους ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Παλαιοχώρα.

12) Τοπτσῆ-κιοϊ, Ἑλληνικώτατον χωρίον 2 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης ἦτο ποτὲ τσιφλίκιον πυροβολητοῦ τινος τοῦ Τουρκοῦ στρατοῦ, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Ἡ πρὸ τῆς Βιζύης πεδιάς δὲν κατωκεῖτο οὔτε ἐπὶ τῶν ἀρχαίων, οὔτε ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν, ἔνεκα τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

13) Μουσελήμ. Μικρὸς συνοικισμὸς 1 ὥρ. πρὸς Δ. τῆς Βιζύης. Ἄλλοτε ἦτο τσιφλίκιον, ἐπειδὴ δὲ ἔπασχεν ἔλλειψιν ὑδάτων, μετωνομάσθη Ξηροχώριον.

14) Τσακλή, ἐπὶ τῆς εἰς Ἀνακτόριον ἀγούσης ἀπὸ Βιζύης ὁδοῦ 2 ὥρ. Ν. Σημαίνει χωρίον χαλίκων· εἶναι δὲ τὸ ἔδαφος πράγματι πετρῶδες. Κατοικεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑφ' Ἑλλήνων καὶ ὀλίγων Ὀθωμανῶν μετωνομάσθη Χαλίκια.

15) Ἀκ-Σιτζήμ, γ. παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον 1 ὥρ. Ν. τῆς Μηδείας ἀμιγῆς Ἑλληνικόν. Τὸ ὄνομα λευκὸν σχοινί, ἄγνωστον διὰ τινὰ λόγον, καθόσον δὲν παράγει ὁ τόπος φυτά, ἐξ ὧν κατασκευάζονται σχοινία. Κεῖται πιθανῶς παρὰ τὴν ἀρχαίαν Φινόπολιν. Καίτοι δὲν σώζονται ἐρείπια, ἐν τούτοις ὁ Στράβων μνημονεύει τοιαύτην πόλιν κειμένην νοτίως τῆς Μηδείας.

16) Σοφουλάρ, μικρὸς Τουρκικὸς συνοικισμὸς δέκα λεπτά μακρὰν τῶν Σοφιδῶν.

17) Ντογάντζια χωρίον ἀμιγῆς Τουρκικὸν 2 ὥρ. ΒΔ. τῆς Βιζύης. Συνωκίσθη ὑπὸ Τούρκων προσφύγων κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον.

18) Παζαρλή, ἀμιγῆς Τουρκικὸν 1 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης, κατὰ τὴν δημοσίαν ἀπὸ Βιζύης εἰς Βούσαν.

19) Τσεριμπάς-κιοϊ, Τουρκ. 45 λεπτά Α. τῆς Βιζύης.

20) Ντεβελή, Τουρκ. συνοικισθὲν ἐκ προσφύγων Τούρκων ἐκ παλαιᾶς Βουλγαρίας κατὰ τὸ 1890, 45 λεπτά Α. τῆς Βιζύης.

21) Τσουβελή, Τουρκ. ἀνέκαθεν 2 ὥρ. Α. τῆς Βιζύης.

22) Ταταρλή ἢ Τάζ-Ταταρλή.

23) Ἑσκι-κιοϊ ἢ Ἀκ-Βουνάρ, Τουρκ. συνοικισθὲν ὑπὸ προσφύγων κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. 1 ὥρ. καὶ $\frac{1}{4}$ ΒΔ. τῆς Βιζύης.

24) Πινακᾶ, 3 ὥρ. Α. τῆς Βιζύης ἐντὸς πυκνοῦ δάσους ἐπὶ τῆς εἰς Μήδειαν ἀγούσης. Κατοικεῖτο πρότερον ὑφ' Ἑλλήνων, οἵτινες ἐκβουλγαρισθέντες μετηνάστευσαν εἰς Βουλγαρίαν, σήμερον δὲ ὑπὸ Τούρκων προσφύγων ἐκ Μακεδονίας. Τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἐκ τοῦ ὅτι εἶναι ἐκτισμένον ἐντὸς λεκανίης, ὁμοιάζουσας μὲ πινάκιον.

25) Ἀσπαρτζέ. Συνοικισθὲν ὑπὸ Τούρκων προσφύγων ἐκ Βοσνίας 5 ὥρ. Α. τῆς Βιζύης. Κεῖται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἄκρην τοῦ πρὸς τὴν Μήδειαν δάσους.

26) Χαμηδιέ. Ἐκ Τούρκων προσφύγων τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου $1\frac{1}{4}$ Ν. τῆς Μηδείας. Εἰς τιμὴν τοῦ Σουλτάν-Χαμίτ.

27) Σουλτάν-Μπαχτσέ. Τουρκ. ἐντὸς δάσους 2 ὥρ. Ν. τῆς Μηδείας, ἐκ προσφύγων τοῦ Ρωσοτουρκ. πολέμου. Ἡ τοποθεσία τοῦ χωρίου δικαιολογεῖ ἀπολύτως τὴν ὀνομασίαν του. Εἶναι ἐκτισμένον μεταξὺ ὑψηλῶν δένδρων, τὰ ἄφθονα δὲ νερά του καὶ ὁ καθαρώτατος ἀήρ τοῦ βουνοῦ καθιστῶσιν αὐτὸ θανασιαν θερμὴν διαμονήν.

Ἀγιάς Πασά - Σεράϊ (Τσιγγενές - Σεράϊ)

1) Πρὸ νεοδημιῶν Ἰδαδιᾶ ἀπλῶς ὑπερώου ἀποτεθειμένον μέγα ἐπικρανον μαρμαρίνου ὑποκυάνου παραστάδος κορινθιάζον ὑπὲρ διπλὴν σειρὰν ἀκανθοφύλλων, φέρον ἐπὶ τῶν πλευρῶν μόνον γωνιαίους δισχιδεῖς—δπισθεν—καλούς, ἀλλὰ τὰ ἄκρα τῶν ἀποκρυφόμενα· κάτω κεντρικὴ ὀπὴ (τόμος) κυκλικῆς. Ὑψος $0,51 \times$ πλ. κάτω $0,51 \times 45$ (Πέρις πληθὺς τουρκικῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν διὰ τὸ κτήριον).

2) 60 μέτρα ἀνατολικώτερον μέγα τμήμα θριγκῶν χριστιαν. φέρον ὑπὲρ δύο ταινίας ἐπιστηλίου ταπεινοῦ δύο ἀστραγάλους (χωριζομένους ὑπὸ τῆς ἀνωτέρω ταινίας) καὶ ὡς γείσον ἐλαφρῶς προέχον κυλλοκυμάτιον λεσβοειδές ὕψ. $0,38 \times$ κάτω πλευρὰ 78×75 . Ἀμφότερα ἐκ τῆς Ἑλλην. ἐκκλησίας τῆς ἀνατολόθεν Χριστιανικῆς συνοικίας, ἧς βλέπω μόνην τὴν θέσιν πλέον. Μετὰ τὸν διωγμὸν (1914) πάντως τῆς διωχθείσης περιοχῆς αὐτῆς, Βιζύης (πρωτίστως, Μαγχιωτίσσης, καὶ Ἀσβουγά) κατεδάφισαν ἐκ θεμελίων διηγούνται τοιχογραφημένην ἐσωτερικῶς, βασιλικὴν μετὰ δύο κίονας μονοκόμματος καὶ χωριστὸν 4γωνον ἐκ ατέρωθεν ξύλον πρὸς τὸν ἱερόν (οὗ ἀκριβῶς ἐπικρανίτις τὸ ὑπ' ἀριθ. 1) καμαρωτὴν καὶ κατὰ τὰ τρία κλίτη—μετ' στρώσιν μαρμαρίνην.

Ἐντεῦθεν Α. $1/2$ ὥρ. παλαιὸν χωρίον Γαλατᾶς πρὸ γενεᾶς Ἰωσφ ἔτι ὄν.

1 ὥρ. βορ. ἡ πηγὴ τοῦ ὕδραγωγείου ἧς ἀρχὴ—σῆραγξ κτιστὴ καμαρωτὴ ἀδήλου μήκους Βιζάν.

Ἐν γένει ἀπὸ τοῦδε καὶ πρὸς Ν. χωρία Τουρκικὰ ἐποίκων (Τατάρων ἐκ Βουλγαρίας ὡς καὶ Κιρκασίων) μέχρι τοῦ σταθμοῦ. Τούτων ἐμπροσθέντατον ἡ Μάνικα ἢ Μανούκα ὑπὲρ τὴν ὥραν ΝΑ. Σεραγίου, δι' ὀνομαστὰ καπνά. Πρὸς Β. τοῦ πεδίου ὁρατοὶ 3 νέοι τύμβοι ὥστε ζητητέα τις πόλις πλησίον.

Ἀμυώδης πλέον ἢ πεδιάς, διὸ καὶ ναννώδεις δρῦς ἂν, ἀλλὰ καὶ χωματώδεις ἐξάρσεις κάπου κάπου εὐφορος πάντως. Κτηνοτρόφος ἡ χώρα καὶ μόνον τὸ Τσερκές κιοὶ ἔχει νῦν 6 χιλ. βοῦς, ὅπερ δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶναι μετὰ ἀχυροκαλύβας σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ τὰς 400.

Τὰ περὶ τὸ Σαμακόβι (Σιδηροχώρι) ὄντως ἂν καὶ νῦν ἀργοῦν τὰ ὄρυγεῖα καὶ Μήδειαν καὶ τὰ κάτω αὐτῆς (ἐν σειρᾷ Μαραθράς, Κάστρος Τσιλιγκὸς καὶ Ἀσκός) ὡς καὶ Στράντζαν (ὑπὲρ ἣν καὶ τεῖχος) εἶχον ἄνδρας φρονηματίας καὶ ἦσαν ἔδρα ὁργανώσεων συγγρόνων μετὰ Μακεδονικάς. Ἐδῶ ἔδρασε καὶ ὁ Κονδύλης τότε ὑπαξιωματικὸς καὶ ὁ Νταῆς νῦν Συνταγματάρχης καὶ ὁ Θεοδωράκης.